

POŽAR PRI ŠUMKI NA KRASU

Fire at Šumka on the Karst

Darko Muhič*

Povzetek Abstract

V letu 2006 je v Sloveniji izbruhnilo več požarov v naravi (gozdnih požarov). To ne bi bilo problematično, če bi bili požari manjšega obsega in terminsko ugodno razporejeni. Žal pa smo bili priča temu, da so v petek, 21. 7. 2006, na Primorskem hkrati divjali štiri veliki požari (Golac, Divača, Rodik, Škrbina) in več manjših požarov. V soboto, 22. julija 2006, pa je med gašenjem požarov izbruhnil tudi požar v podjetju Tomos v Kopru, kar je povzročilo umik večjih vozil za gašenje s terena v Koper. V torek pa so se že pojavili požari na Bovškem. Največji požar je izbruhnil v petek, 21. 7. 2006, okoli 17. ure na območju Šumke med Komnom in Branikom v občini Nova Gorica.

A large number of fires in nature (forest fires) broke out in Slovenia in 2006. This in itself would not have been problematic if the fires had been small in size and spread over time. Unfortunately, on 21 July 2006, four large fires were burning simultaneously in Primorska (Golac, Divača, Rodik, Škrbina) together with a number of smaller fires. On Saturday, 22 July 2006, while extinguishing these fires, a fire also broke out in the Tomos company in Koper, which caused the redeployment to Koper of firefighting vehicles from fighting the forest fires. On the Tuesday, fires also occurred in the Bovec region. The largest fire broke out on Friday 21 July 2006, around 17.00, in the vicinity of Šumka between Komna and Branika in the Nova Gorica municipality.

Največji požari v naravi po svetu in v Sloveniji

Največji gozdni požar do zdaj se je zgodil leta 1997 v Braziliji. Fronta namerno ustvarjenega požara, namenjena za čiščenje vegetacije, je bila dolga 1600 km. Največji požar pri nas do zdaj pa je nastal 29. julija 2003 ob meji z Italijo, na širšem območju Sel na Krasu in Vojšči. Požar je nastal v Italiji in se nato razširil čez mejo. Ogenj je gasilcem prvi dan skoraj uspelo pogasiti, vendar se je naslednji dan spet pojavil. Domnevajo, da je bil podtaknjen. Gasili so ga več dni, dokončno pa je bil ukročen šele 8. avgusta. Zajel je površino dveh občin Mirna - Kostanjevica in Komna. Pogorelo je 1048 hektarjev površine, od tega po podatkih Zavoda za gozdove večina listnatega gozda. Škodo v gozdovih so na Zavodu za gozdove ocenili na več kot sto milijonov tolarjev. Značilnost leta 2003 je bila tudi dolgotrajna suša, ki se je začela že v marcu. Marec naj bi bil najbolj sušen marec v zadnjih 50 letih. Premalo padavin je bilo tudi v aprilu in maju. Suša se je postopoma končala šele v septembru. Za celotno obdobje od marca do septembra je bilo značilno tudi pretoplo vreme.

Požari v naravi v letu 2006

Največ požarov je v letu 2006 izbruhnilo v zahodnem delu Slovenije. Do 15. avgusta 2006 jih je bilo v Sloveniji 1387. To ne bi bilo problematično, če bi bili požari manjšega obsega in terminsko ugodno razporejeni. Žal pa smo

bili priča temu, da so v petek, 21. 7. 2006, na Primorskem hkrati divjali štiri veliki požari (Golac, Divača, Rodik, Škrbina) in več manjših požarov. Ob tem je prišlo do pomanjkanja sil na matičnem območju in je bilo treba v gašenje vključevati sile iz drugih delov Slovenije. Največji požar v Sloveniji je divjal pri Škrbini in v njeni okolici. Na Komenskem Krasu je požar na območju Šumka - Železna vrata - Trstelj od 21. do 24. julija 2006 zajel 950 ha veliko območje, od tega 710 ha gozdov (74 %). Prevladujejo odrasli borovi gozdovi (56 %) s primesjo hrastov (6 %) in drugih termofilnih listavcev (38 %). Vršni požar je zajel približno tri četrtine vseh gozdov, preostalo je bil talni požar. Celotna dolžina roba požarišča je 18,7 km. Po vrsti lastništva z 82 % prevladujejo zasebni gozdovi. Glede na drevesno sestavo in stopnjo poškodovanosti zaradi vršnega požara se ocenjuje, da bo treba posekati 80.000 m³ lesa, od tega 60.000 m³ iglavcev in 20.000 m³ listavcev. Ocenjena neposredna škoda v gozdu je 212 milijonov SIT.

Kronologija požara in dejavnosti

Požar je izbruhnil v petek, 21. 7. 2006, okoli 17. ure na območju Šumke med Komnom in Branikom v občini Nova Gorica. Divjal je na sredini območja (zračna črta) med Sežano in Novo Gorico v zahodnem delu Slovenije.

Petek, 21. 7. 2006

Po prvih informacijah je požar nastal v bližini asfaltirane ceste Komen - Miren. Na kraj dogodka so bili napoteni

* Gasilska zveza Postojna, Ulica 1. maja 7, Postojna, darkom@gasilskazveza-po.si

gasilci iz PGD Dornberk, Nova Gorica, Kostanjevica, Šempeter, Čepovan, Kanal, Dobrovo, Col, Avče in GE Nova Gorica. Prvi so bili na kraju gasilci iz Dornberka. Nekatere enote so bile že drugje na terenu in so sodelovale tudi pri gašenju drugih požarov. Odhitele so na domač teren. Pri gašenju na levem boku so se jim pridružili tudi gasilci iz Komna. Tako so požar gasili gasilci iz vseh treh mejnih občin. Ob 19.09 so ReCO Postojna obvestili, da gori pod daljnovodom v bližini vasi Škrbina (občina Komen). Požar je bil od prvega oddaljen približno 4 kilometre. Gasilci iz Komna so odšli gasiti požar, ki je izbruhnil v njihovi občini. Na pomoč so jim prišli gasilci iz GZ Postojna. S tem je bilo na levem boku premalo gasilcev in se je požar ob podpori vetrov širil proti občini Komen. Požar pri Škrbini so pogasili gasilci iz PGD Komen, Veliko Ubelsko, Studenec in Šmihel - Landol. Ob 23.45 pa je izbruhnil še požar pri vasi Rubije v bližini Komna. Aktivirani so bili gasilci PGD Komen. Zvečer so gasilci brez pomoči letalstva prvi požar omejili. Kot je bilo že omenjeno, pa so gasilci sodelovali pri gašenju več požarov in povsod so se pojavljale potrebe po dodatnih silah. Seveda pa je bilo domačih sil premalo za pogasitev požara, posebno v prvi fazi. Požar se je od ceste Komen–Branik širil proti hribu Šumka.

Sobota, 22. 7. 2006

S požarom pri Škrbini, ki se je širil naprej proti hribu Šumka, se je ob pomoči helikopterjev čez dan spopadalo 230 gasilcev. Zvečer so na požariščih gasilce zamenjale nove gasilske enote iz notranjosti države. Pri gašenju požara pa je pomagalo tudi letalstvo (helikopterji bell, cougar, iz Italije pa 2 helikopterja canadair in 1 helikopter aircraïne).

Z vodo za gašenje ni bilo težav, nekaj težav pa je povzročalo pomanjkanje cistern. Medtem ko so helikopterji vodo za gašenje zajemali v zajetju Vogršček, so jo letala zajemala v Sosljanskem zalivu v Italiji. Prebivalstvo ni bilo ogroženo, tako da evakuacija ni potrebna.

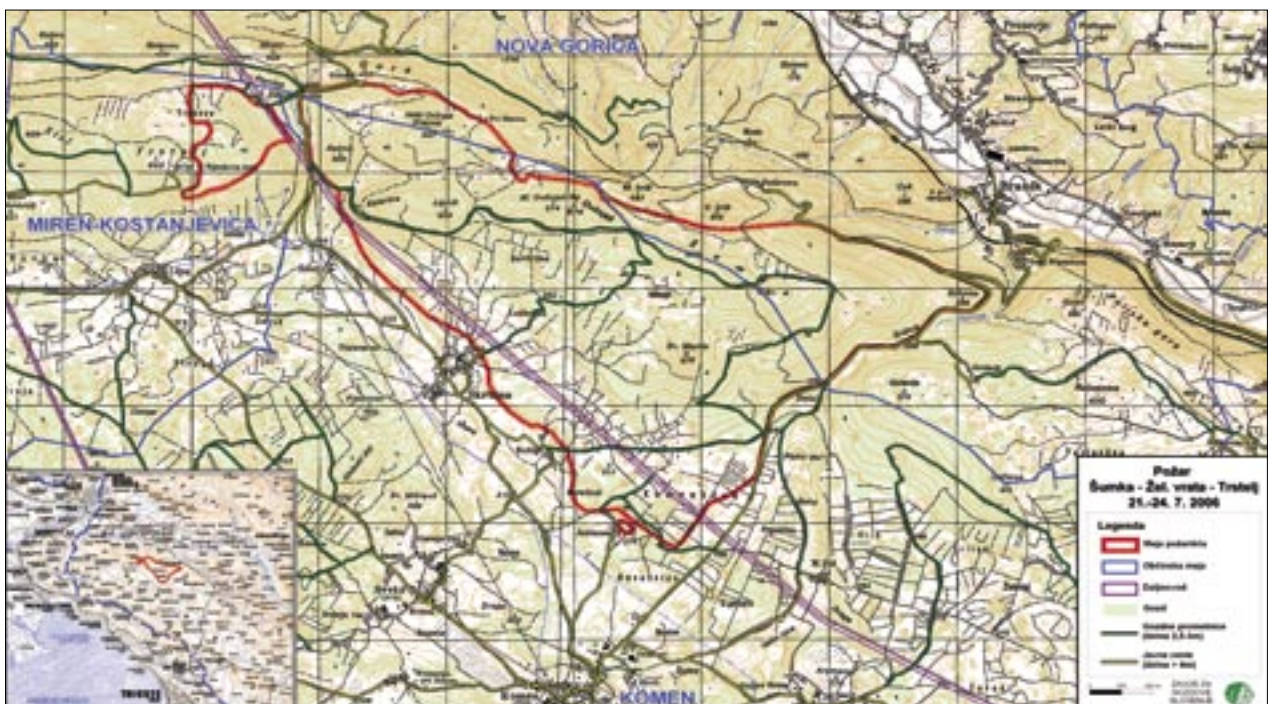
Žal je na območju Komenščaka prišlo do nepotrebne širitve požara zaradi protiognja. Gasilcev je bilo za to opravilo premalo in med delom jim je zmanjkalo vode.

Požar na območju Šumke med Komnom in Branikom, pri katerem je po uradnih podatkih zagorelo 400 hektarjev površine, je bil zvečer pod nadzorom. Požar zvečer žal ni bil omejen in se je širil proti M. Ovčnjaku. Gasilci so bili stalno na terenu, tudi ponoči. Območje je bilo razdeljeno na 5 sektorjev.

V soboto je v Sežani deloval državni štab, ki je usklajeval delo na štirih velikih požariščih in več manjših. Pripravljena je bila tudi tiskovna konferenca. Zvečer je bila skupna pogorela površina 420 hektarjev.

Nedelja, 23. 7. 2006

Gašenje se je nadaljevalo ponoči in nato podnevi s svežimi silami, ki so se začele zamenjavati po 7. uri. Ob 7. uri je v Škrbini začel delovati štab GZS. S požarom pri Škrbini se je ob pomoči helikopterjev čez dan spopadalo okoli 440 gasilcev. Pri gašenju požara pa je pomagalo tudi letalstvo iz Italije s canadairji. V nedeljo je prišlo za vasjo Škrbina v popoldanskem času do zelo hitrega širjenja požara in hudega vršnega požara v smeri proti Lipniku,

Merilo karte: 1 : 25.000, datum izdelave: 26. 7. 2006, podlaga Državna topografska karta 1 : 25.000, lastnik: Geodetska uprava RS.

Slika 1. Zemljevid območja požara pri Šumki

Figure 1. Map of the area of the fire at Šumka

zvečer okrog 22. ure pa zaradi stalnih sprememb vetrov do širitev požara na okoliške hribe. V popoldanskem času se je požar bližal vasema Škrbina in Šibelji, zato so bile sile razporejene tudi v bližino vasi, ki so preventivno močile okolico ceste in objektov. Delo gasilcev v fronti (na čelu požara) je bilo zelo težko. Večkrat so se znašli tudi obkroženi z ognjem in so se morali hitro umakniti. Tudi ponoči je prihajalo do sprememb vetrov in temu primerno je bilo vedenje požara (gibanje okoli hriba). Gasilci so požar želeli ustaviti pri Železnih vratih, zato so ponoči izdatno močili območje okoli ceste Lipa-Dornberk. Zvečer je bila skupna površina požara 890 hektarjev.

Ponedeljek, 24. 7. 2006

V ponedeljek je zaradi vetrov prihajalo do požarnih preskokov in eden od njih je zakuril pobočje Trstelja. Po ocenah gozdarjev je bil preskok požara na razdalji okoli 300 metrov čez območje ob cesti Lipa-Dornberk. Na Trstelju so bili napeljani cevovodi iz vozil za gašenje, iz katerih so obilno zalivali rob požara. Sodelovali so tudi helikopterji. Okoli 19. ure je bil požar omejen.

Slike 2-8. Posnetki s prizorišča požara pri Šumki
Figures 2-8. Photos of the fire at Šumka.

Slika 2/ Figure 2 (foto/photo: D. Muhič)

Slika 3/ Figure 3 (foto/photo: D. Muhič)

Slika 4/ Figure 4 (foto/photo: D. Muhič)

Slika 5/ Figure 5 (foto/photo: G. Volaj)

Torek, 25. 7. 2006

Požar je bil omejen. Gasilske enote so bile na terenu celo noč. Takoj zjutraj je bil opravljen ogled terena iz zraka, pri čemer je bilo opaziti že začetne vžige na robu požarišča. Takoj so začeli gasiti mesta, na katerih je prihajalo do pojava dima in ognja, s helikopterji, na tleh pa z vozili.

Sreda, 26. 7. 2006

Gasilci so nadzirali požarišče in gasili začetne vžige. Popoldan je začelo deževati in po približno polurnem deževanju je skupina iz vodstva odšla na teren, na katerem je ugotavljala omočenost površine oziroma tal. Po vrnitvi je bil ob 17.30 sprejet sklep, da je požar pogašen in da se zato enote lahko umaknejo. Na terenu pa so ostale požarne straže v najnujnejšem obsegu.

Četrtek, 27. 7. 2006

Še je potekalo opazovanje terena. V popoldanskem času se je začelo pospravljanje opreme.

Vremenske razmere

Razmere na terenu so bile v zahodnem delu Slovenije v juliju idealne za razvoj požara. Na terenu ni bilo 40 do

Slika 6/ Figure 6 (foto/photo: G. Volaj)

Slika 7/ Figure 7 (foto/photo: G. Volaj)

50 dni (odvisno od kraja) omembe vrednih padavin. Na Goriškem in Primorskem je v zadnjih dveh mesecih padlo od 9 do 29 litrov dežja, kar pomeni od 6 do največ 12 % običajnih padavin. Vegetacija je bila na območju požara zaradi močnega in dolgotrajnega sončnega sevanja zelo izsušena ali celo suha. Meteorološki podatki za Novo Gorico na dan 20. julija 2006 ob 12. uri so bili:

- temperatura: 35,7 °C
- zračni tlak: 1006,3 milibara
- hitrost in smer vetra: 1,3 km/h (0,4 m/s) J
- relativna vlažnost: 19 %
- sončno sevanje: 805,8 W/m²

Bilje pri Novi Gorici in okolica sta bila uvrščena v zelo veliko stopnjo požarne ogroženosti gozdov z indeksom 326. Visoke temperature zraka so trajale ves teden in v Biljah (najbližja opazovalnica od kraja požara) so izmerili 38,6 stopinj Celzija, kar je za stopinjo več kot rekordnega dne v avgustu 2003. Visoke temperature zraka so povzročale močno izhlapevanje vode s tal in rastlin. Najvišja vrednost izhlapevanja je bila 6 do 7 mm (litrov) vode na kvadratni meter na dan. Trave so bile v veliki meri suhe (primanjkljaj 300 l vode na kvadratni meter), travni pleveli pa so bili še delno živi. Listavci so bili marsikje že oveneli v vrhovih krošenj. Največ je bilo gabra, leske in drugega grmičevja. Bor kot prevladu-

joča drevesna vrsta je na sušo odporen, vendar je bil zaradi suše tudi že izpostavljen izgubi vode. Tla so bila zelo izsušena, na prostem razpokana in zaskorjena. Na terenu so pihali zelo različni vetrovi z različno močjo. Na območju požara so pihali hkrati tudi vetrovi različnih smeri, verjetno zaradi dimnih plinov in obsevanosti pobočij hribov.

Na območju požara je bilo veliko dima, ki je oteževal delo gasilcev in življenje krajanov. Zaradi vetrov so se pojavljali tudi požarni preskoki na večje razdalje. Največji preskok se je zgodil na pobočje Trstelja s sosednjega hriba.

Požarna ogroženost in preventiva

Zaradi visokih požarnih indeksov in hude suše je bila v občinah na območju izpostav Uprave RS za zaščito in reševanje Koper, Postojna in Nova Gorica 20. julija razglašena zelo velika požarna ogroženost naravnega okolja, v občinah na območju izpostav Uprave RS za zaščito in reševanje Krško, Trbovlje, Novo mesto in Ljubljana, razen v Mestni občini Ljubljana, pa velika požarna ogroženost

Slika 8/ Figure 8 (foto/photo: D. Muhič)

naravnega okolja. Pred tem pa je bila 8. julija v zahodnem delu države že razglašena velika požarna ogroženost. Uredba o VPPNO (varstvu pred požarom v naravnem okolju) v 8. členu določa, da mora občina ob razglašeni veliki in zelo veliki požarni ogroženosti na svojem območju organizirati opazovanje in obveščanje o nevarnosti požarov. V 9. členu pa določa, da mora občina ob razglašeni veliki in zelo veliki požarni ogroženosti organizirati požarno stražo, ki lahko ob morebitnem vžigu čim prej začne gasiti.

Po razgovorih na terenu pa ugotavljam, da je le izjemoma kakšna občina to uredila. Občine Nova Gorica, Komen in Miren - Kostanjevica niso imele organizirane stalne opazovalne službe in požarnih straž. Večkrat dnevno so gasilci izvajali opazovanje po terenu. Požar je bil javljen ReCO, šele ko je bil opažen močan dim. V dneh pred požarom je ponoči in čez dan v okolici prišlo do več požarov, ki so jih gasilci hitro pogasili.

Vzrok in kraj požara

Uradno vzrok požara še ni znan. Ker pa je izbruhnil okoli 17. ure ob cesti Komen-Branik (v občini Nova Gorica), je velika verjetnost, da je prišlo do požara zaradi človeške dejavnosti. Ob 19.09 pa je bil prijavljen požar pod dalj-

Slika 9. Obisk ministra za obrambo Karla Erjavca v štabu Civilne zaščite v Škrbini (foto: D. Muhič)

Figure 9. Visit of the Minister of Defence Karl Erjavec to the headquarters of Civil Protection in Škrbina (photo: D. Muhič)

novodom pri vasi Škrbina. Med gašenjem je prišlo do več začetnih požarov v okolici. Na razdalji Senadlice-Kazlje-Štanjel je več manjših ožganih površin ob cesti, ki so jih gasili gasilci v teh kritičnih dneh. Ob taki suši požar lahko zelo hitro nastane že ob uporabi plamena ali vročih

Slika 10. Strojna sečnja na pogorišču (foto: D. Muhič)

Figure 10. Mechanical felling at a fire site (photo: D. Muhič)

materialov. Vse to navaja k sklepu, da je bil požar verjetno namerno povzročen. Seveda bo končni vzrok požara ugotovila preiskava.

Požar je nastal v bližini občinske meje med občinama Komen in Nova Gorica v občini Nova Gorica. Prvi dan je zajel manjšo površino. Naslednje dni pa se je širil glede na vremenske razmere, teren in ovire ter gašenje po občinah Komen, Nova Gorica in Miren - Kostanjevica ter zajel med 950 in 1000 ha površin.

Alarmiranje enot

Enote so bile alarmirane iz dveh centrov za obveščanje in so tudi prihajale iz dveh strani. Prvi alarm so dobile enote iz PGD Dornberk, Nova Gorica, Kostanjevica, Šempeter, Čepovan, Kanal, Dobrovo, Col, Avče in PGE Nova Gorica prek ReCO Nova Gorica. V naslednji fazi pa je potekalo alarmiranje prek ReCO (regijskih centrov za obveščanje) Postojna in Nova Gorica ter prek poveljnika GZS in posredno prek regijskih poveljnikov. Enote so v glavnem sporočale odhode na teren, vendar mnogo enot ne pozna sistema komuniciranja med vožnjo.

Odzivnost enot je bila razmeroma dobra in hitra. Seznanjeni smo samo z enim primerom, ko župan gasilcem ni odobril pomoči na Krasu. Odziv nekaterih članov povelj-

stva GZS in drugih odgovornih oseb glede na razglas o požarni ogroženosti ni bil ustrezen.

Začetek požara je bil na območju ReCO Nova Gorica. ReCO Nova Gorica v prvi fazi ni mogel razbrati, kaj se dogaja (informacijski kaos) in zato ni imel točnih podatkov o požaru (kraj požara in drugo), saj so bile enote na več požarih. Glede na to ni mogel sporočati podatkov drugim in pristojnim službam. V prvi fazi ReCO Postojna in ReCO Nova Gorica nista poznala točnega kraja požara. ReCO Nova Gorica prvi dan ni alarmiral ustreznih enot po zahtevi poveljnika. Pozneje so bile zaradi tega težave z usmerjanjem enot. Enote, ki so prihajale na kraj dogodka, centrov za obveščanje niso seznanjale s svojimi prihodi in odhodi.

Pripravljenost enot

Enote so bile v običajnem stanju pripravljenosti in so se po pozivu (alarmu) odpeljale na kraj dogodka. Ker so bile nekatere prvi dan požara na terenu na drugih lokacijah, so potrebovale več časa za prihod na kraj požara. Naslednje dni pa so bile enote obveščene o terminu gašenja in so ob določeni uri prišle na kraj požara.

Lokalne enote in enote iz zahodnega dela Slovenije imajo izkušnje z gašenjem požarov v naravi, pa tudi

Slika 11. Pogled na območje požara po poseku, junij 2007 (foto: D. Muhič)

Figure 11. View of the area of the fire after clearing, June 2007 (photo: D. Muhič)

primerno tehniko za gašenje. Enote iz drugih delov pa nimajo izkušenj in namenske opreme. V Sloveniji ni izobraževanja gasilcev za gašenje požarov v naravi, razen za poklicne gasilce v zadnjih nekaj letih. Nekatere GZ so organizirale krajše usposabljanje in vaje predvsem za uporabo helikopterjev in opreme. GZS je šele lani organizirala prvi dve usposabljanji za vodenje večjih intervencij, predlani pa je bil predstavljen poveljniški sistem. Regijski poveljniki imajo zelo slabe možnosti za delo (lastni prevozi, neopremljenost, ...). Na zadnjem kongresu so bile sprejete usmeritve za usposabljanje in organiziranje, vendar se ne uresničujejo. Enote imajo še vedno težave z izostanki gasilcev z dela. Enota prostovoljcev v Sežani se je oblikovala šele četrty dan gašenja tega požara kljub zelo veliki požarni ogroženosti. Enote niso bile seznanjene z začetkom uporabe državnega načrta za požare v naravi. Slabo poznajo sistem prijave na sprejemnem mestu.

Vodenje intervencije

Vodenje intervencije zajema več področij in veliko število nalog. Vodenje požara pri Škrbini se je iz dneva v dan spreminjalo glede na število enot na terenu. V petek so intervencijo vodili lokalni gasilci. Ta dan bi morali požar odločneje gasiti. V soboto je deloval štab v najmanjši sestavi, pomagal mu ju državni štab v Sežani, ki je usklajeval delo enot pri gašenju štirih večjih požarov. Vrhunec je verjetno bil v nedeljo, ko je bilo na terenu okrog 440 gasilcev. Operativni vodje (menjava vodij zaradi neprekinjenega delovanja) so vse dni gašenja delovali dobro. V soboto so se začeli oblikovati sektorji in so se z dnevi številčno in površinsko spreminjali. Žal pa je zaradi pomanjkanja primerno usposobljenih vodij sektorjev iz občine in sosednjih občin na terenu občasno prihajalo do situacije, ko ni bilo popolnega pregleda nad stanjem enot in sredstev. Glede na to, da imamo v Sloveniji (popis v letu 2003) najmanj 745 višjih častnikov in 39 visokih častnikov in zelo veliko častnikov, na terenu ne bi smelo primanjkovati usposobljenih kadrov. Enote se niso dosledno sprejemale in usmerjale prek sprejemnega mesta (sprejemnih mest). Verjetno so bili sektorji tudi preveliki, razen zadnja dva dneva na Trstelju, ko je bil požar manjšega obsega.

V štabu sta bila med posredovanjem italijanskih zračnih plovil tudi predstavniki CZ iz Italije in predstavnik SV (pilot). Pilot je bil prisoten tudi ves čas uporabe helikopterjev. Stalno je bila vzpostavljena radijska povezava med zračnimi plovili in tlemi.

Načrtovanje je potekalo na terenu. Skupaj z gozdarji, predstavniki CZ, občine, krajani, SV in drugimi so se sprejemale usmeritve o strategiji gašenja. Posebej bi poudaril prostovoljno sodelovanje gozdarjev (ZGS enota Sežana). S pomočjo kakovostnih zemljevidov, ki so jih dostavljali na teren, so v štabu lahko spremljali in načrtovali dejavnosti. Največja pomanjkljivost se je pokazala

pri sprejemu in usmerjanju enot, saj takega načina dela ne pozna veliko enot. Enotam se zemljevidi in delovni nalogi niso dodeljevali.

Logistika je delovala, vendar je predvsem ob množičnem prihodu enot v soboto in nedeljo prihajalo do motenj pri prehrani gasilcev in oskrbi s pitno vodo v plastenkah. Prve dni tudi ni bilo dovolj radijskih postaj, naprav za gašenje in druge opreme. S časovnim razvojem intervencije pa se je uredilo mnogo pomanjkljivosti in zadnje dni je bilo na terenu poskrbljeno tudi za gorivo, opremo in drugo. Zdravstveno oskrbo so zagotavljali poklicni zdravstveni delavci in zdravniki (PHE NG, ZD Sežana). Enot prve pomoči na terenu ni bilo, prav tako tudi ne enot za nastanitev. Največ pripomb udeležencev je bilo izrečenih zaradi oskrbe s hrano in pijačo. Za enote iz vzhoda Slovenije je bilo organizirano spanje ob vrnitvi domov v vojašnici v Postojni in pripravljena prenočišča v ZGRS v Sežani.

Administrativna podpora je začela delovati v drugi polovici intervencije.

Stike z javnostjo je vodil predsednik Kraške gasilske zveze. Vezisti v štabu so dobro opravljali nalogo, prav tako pa tudi enota za zveze CZ iz Nove Gorice, ki je imela na terenu posebno vozilo. V prvi fazi v štabu ni bilo mobilnih postaj v kovčkih in je komunikacija potekala z ročnimi radijskimi postajami.

Regijski poveljnik obalno-kraške (gasilske) regije na intervenciji ni sodeloval zaradi službenih obveznosti. Kljub izrednim razmeram niso delovali občinski štabi CZ. Regijski poveljniki CZ niso bili aktivirani. GZS nima primerne komunikacijske opreme, niti poveljniškega vozila, niti opreme za delovanje štaba in regijskih poveljnikov. Za podporo zato žal niso bili uporabljeni računalniki, internet in drugi pripomočki.

Štab je neposredno ali prek posrednikov aktiviral gasilske enote, usklajeval pomoč zračnih plovil Slovenske vojske, urejal pomoč pri posredovanju iz sosednje Italije (Furlanije - Julijske krajine), zagotavljal materialna sredstva in penila za gašenje, sodeloval z Elektrom Slovenije, državnimi ustanovami, CZ RS, občinami, občani, MORS, Policijo in drugimi. Strateške odločitve so se sprejemale in izpeljevale z dobrim sodelovanjem služb v državi in tujini.

Intervencijo je vodilo več gasilcev, zaradi zamenjav po turnusih in zamenjav ob razvoju požara zato ne moremo govoriti o (eni) vodji intervencije.

Taktika gašenja

V obdobju požarov, ko je bila vegetacija zelo izsušena, so se na terenu pri gašenju uporabljale pehotne in strojne enote z različni pristopi. Pehotne enote so večinoma gasile s škropilnicami (naprtnjačami), izpihovalniki, metlami in drugim orodjem. Grabelj, krampov, lopat in podobnega

ročnega orodja niso uporabljale. Najbolj množična je bila uporaba nahrbtnnih škropilnic (naprtnjač) z obojestransko delujočim ročnikom. Naprtnjače imajo razmeroma veliko porabo vode in ob utrujajočem črpanju nimajo možnosti pršenja. Nevarne so za zdravje gasilcev, saj močno hladijo ledveni del hrbta.

Strojne enote pa so večinoma uporabljale gumijaste cevi ob visokih in srednjih tlakih. Linije so bile dolge tudi več kot 200 metrov. Podaljševanje včasih (občasno) ni bilo mogoče, ker nimamo tipiziranih visokotlačnih spojk. Pri gašenju na Trstelju so se uporabljali tudi cevovodi, postavljeni iz B- in C-cevi ter v nekaj primerih iz D-cevi ob uporabi nizkega tlaka. Na terenu je bilo zelo malo D- ali H-cevi. Sploh se cevi manjših premerov D ali H na terenu premalo uporabljajo. V vozilih imajo enote premalo cevi za gašenje. Postavljanje cevovodov je bilo prepočasno in togo glede na »dril« z gasilskih tekmovanj.

Eno noč so se množično uporabljali tudi vodni metalci za preventivno močenje terena v okolici cest. Za zaščito objektov in vegetacije v bližini objektov pa se je uporabljala tudi pena. Taktični nastopi enot so bili različni s poudarkom na obrambi vasi in objektov. Izvajali so se različni načini napadov in različni načini obrambe. Nekajkrat je bil uporabljen tudi protigenj. Enote so v nenormalnih delovnih razmerah naloge opravljale v skladu z usposobljenostjo in izkušnjami. Žal pa jih veliko ni imelo primerne zaščitne opreme za delo na terenu ob hudi vročini. Metode dela (gašenja) so bile hlajenje in dušenje. Mnogo enot oziroma gasilcev je imelo na razpolago samo dvodelno trislojno zaščitno obleko in obutev (tudi gumijasto), neprimerno za delo na terenu. Manjše število enot je uporabljalo filtre (respiratorje) za zaščito dihal. Delo gasilcev lahko ocenim kot dobro, saj to potrjuje podatek, da je bilo od približno 2000 udeležencev gašenja lažje poškodovanih 20 gasilcev, od tega dva v prometni nesreči, drugi pa pri gašenju. V glavnem pa so bile poškodbe lažje opeklina okončin.

Gašenje je potekalo tudi s helikopterji in letali. Letala so vsekakor odigrala svojo vlogo, pa tudi helikopterji aircrane in cougar. Letala so vodo zajemala v morju, helikopter aircrane v jezeru Vogršček, helikopterji SV pa iz bazenov. V dneh intenzivnih vršnih požarov pa helikopterji bell niso mogli gasiti fronte požara (preskromno omočenje). Helikopterji bell pa so se zelo dobro izkazali pri gašenju požarov na bokih in požarov, ki so se pojavljali na robu pogašenega območja. Z natančnim odmetom vode ali vode in retardantov nad nastajajočim požarom so jih hitro pogasili. V vremenskih razmerah gašenja (zelo suha vegetacija tudi pod tlemi), ki sem jih opisal, bi morali gasilci pri gašenju usklajeno sodelovati s helikopterji bell. Dokončno bi morali pogasiti požar na območju, na katerem je helikopter odvrnel vodo in omočil teren. V mnogo primerih na tleh ni bilo gasilcev, ki bi pogasili območje, na katero je helikopter odvrnel vodo, in so do drugega naleta helikopterja plameni ponovno izbruhnili. Heliodromi so bili v vseh primerih postavljeni zelo blizu požarišča in zato so bili ciklusi zajemanja vode in

gašenja kratki. Oskrba z vodo za heliodrome je bila ves čas zadostna z ustreznimi rezervami. Vodje sektorjev prve dni niso imeli stalne povezave s piloti. Zadnje dni gašenja je na tleh ob liniji požara deloval »prometnik«, ki je usmerjal pilote pri gašenju. Usklajevanje zračnih plovil iz Italije in Slovenije ter štabom je bila odlično. Na terenu so se uporabljali tudi gradbeni stroji, vendar ne za gašenje, ampak za izdelavo poti. Letalo za gašenje SV se ni uporabljalo.

Bistvena pripomba pri taktiki gašenja je, da bi morale enote izvajati različne napade, omejiti požar in nato izvajati čiščenje terena. Enote pa so večkrat pasivno čakale požar in/ali celo izvajale protipožare. Ob zelo suhi vegetaciji in zelo spremenljivih vetrovih to ni primerno. Protipožar je gasilec celo ušel izpod nadzora. Kot je bilo že omenjeno, bi morale enote tudi bolj usklajeno delovati (gasiti) s helikopterji.

Varnost in obveščanje

Med požari, ko je bila cela država pozorna na dogajanje na Krasu, je bilo na terenu tudi veliko novinarjev. Organiziranih je bilo več novinarskih konferenc. Za stike z javnostjo je bil pristojen predsednik KGZ, ki pa ni bil stalno na terenu. Izjave so dajali tudi drugi. Obveščanje med štabom in ReCO je bilo občasno predvsem po telefonu. Mnenje je, da obveščanje ni bilo na ustrezni ravni.

Varnost ljudi je zagotavljala policija. V štabu ni bilo osebe, ki bi skrbelo za varnost gasilcev. Varnost gasilcev in občanov se je zagotavljala s taktičnimi ukrepi in pravočasnimi opozorili. Evakuacija in umik iz objektov nista bila potrebna.

Bilanca gasilcev

Podatki prikazujejo samo gasilske enote in sile.

PODATKI, ZBRANI NA GZ SLOVENIJE	»ŠUMKA 2006«
število sodelujočih gasilcev	2900 gasilcev
ure (bruto z všetimi urami prihodov in odhodov)	43.435 ur
gasilske enote	360 enot
gasilska vozila	691 vozil

Sklepne misli

Glede na to, da so bile na terenu izredno neugodne vremenske razmere in huda suša ter da je prvi dan ob nastanku požara prišlo do informacijske zmede, ki je povzročila slabo in netočno obveščanje gasilskih enot ter usmerjanje na požarišče, se je požar hitro razvil. Če bi občine imele organizirane opazovalnice in patrolje (uredba VPPNO to obliko preventive predpisuje), bi lahko hitro odkrili kraj požara in začeli gasiti. Velika verjetnost

Slika 12. Pogled na vas Škrbina in okolico, junij 2007 (foto: D. Muhič)

Figure 12. View of the village of Škrbina and vicinity, June 2007 (photo: D. Muhič)

je, da se ob upoštevanju predpisov in primernem nastopu prvih enot požar ne bi razvil do takih razsežnosti. Požar je podobno kot pred leti nastal na nenaseljenem robu občine na meji med regijama in zato med dvema ReCO.

Požar je bil uspešno pogašen, saj ni bil poškodovan noben stanovanjski niti infrastrukturni objekt. Hujših poškodb med približno 2000 udeleženci gašenja ni bilo. Pohvalno je sodelovanje gasilcev iz cele Slovenije. V občini Komen je pogorelo približno 700 hektarjev, v občini Nova Gorica približno 210 hektarjev in občini Miren - Kostanjevica približno 40 hektarjev površin, večinoma gozda (pribl. 70 %). Pri gašenju pa so se pokazale nekatere napake pri alarmiranju, organizaciji, vodenju, logistiki in taktiki gašenja. Ugotavljamo, da sta bila delo na terenu in usklajevanje neprimerno boljše kot v letu 2003. Na podlagi analize požara je [bo] treba sistematično začeti odpravljati napake. Na ravni države še vedno ni usklajeno, kdo zagotovi logistiko pri manjših, večjih in velikih (katastrofalnih) požarih ali intervencijah. Čim prej je treba izdati pripomočke za vodenje intervencij ter pripomočke za taktiko in delo enot na terenu. Žal še vedno nimamo primernih kartografskih podlag. V Sloveniji potrebujemo tudi primerno večje ali

veliko poveljniško vozilo ter telekomunikacijsko, merilno in drugo opremo za podporo. O škodljivosti sirjenja grmovne zarasti in slabega gozda na Krasu je bilo že veliko napisano. Po lanskih požarih, letošnji zimi in suhi pomladi je postalo še očitnejše, da več ko bo gozda na tem območju, večja bo škoda ob vsakokratnem požaru. Gozdovi na Krasu bi morali biti načrtno razmejeni z zelenimi pašniki, da bi lažje omejili požar, ki bi se razvil v gozdu. Še boljše varovanje gozdov pred požri pa bi dosegli, če bi nadzorovano pasli v gozdu in s tem vplivali tudi na zmanjšanje količine goriva v njem.

Občani, občinski in državni organi ter službe se morajo zavedati, da požari niso problem gasilcev, ampak vseh skupaj. Ker so požari v naravi predvidljivi, je treba izvajati preventivne in operativne ukrepe vse leto. V izrednih razmerah pa je treba v ogroženih občinah izvajati razširjene ukrepe.

Na terenu se je začel ročni posek drevja že v letu 2006. Zaradi velikih količin poškodovanih dreves pa se je v letu 2007 začela tudi strojna sečnja dreves s posebnimi stroji. Del lesa (predvsem tanjšega) se na terenu tudi predela v sekance.